

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร
ยุทธศาสตร์การวิจัยรายประเด็นด้านการเป็นประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน
(พ.ศ. ๒๕๕๖-๒๕๕๙)

ยุทธศาสตร์การวิจัยรายประเด็นด้านการเป็นประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community : AEC) มีการกำหนดวิสัยทัศน์การวิจัย คือ “การวิจัยเพื่อนำประเทศไทยมุ่งสู่การเป็นประเทศผู้นำในประชาคมอาเซียนอย่างยั่งยืน” มีพันธกิจการวิจัย ๔ พันธกิจ ประกอบด้วย ๑) ส่งเสริมการวิจัยด้านบูรณาการความร่วมมือให้กับภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ในการเป็นประเทศผู้นำในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ๒) ส่งเสริมงานวิจัยเชิงปฏิบัติการที่ก่อให้เกิดความร่วมมือกันด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ในกลุ่มประเทศประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพื่อการเป็นตลาดเดียว ๓) ส่งเสริมงานวิจัยเพื่อการเรียนรู้ภาษา สังคม และวัฒนธรรมในกลุ่มประเทศประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และ ๔) ส่งเสริมงานวิจัยอื่นๆที่สามารถช่วยสร้างความร่วมมือกับระหว่างประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้ โดยมีการวางยุทธศาสตร์การวิจัย ๕ ยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย ๑) ยุทธศาสตร์การวิจัยด้านการสร้างความเข้าใจภาครัฐ เอกชน และภาคประชาชน ในการเป็นประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ๒) ยุทธศาสตร์การวิจัยด้านเตรียมความพร้อมในการดำเนินการเป็นประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ๓) ยุทธศาสตร์การสร้างศักยภาพและความสามารถในการดำรงชีวิตผ่านภาษาไทยและภาษาเพื่อนบ้านในประชาคมอาเซียน และสร้างความเข้มแข็งทางความคิด และวัฒนธรรม เพื่อเป็นภูมิคุ้มกันของประชาคมอาเซียน และการสร้างเสริมวัฒนธรรมทางจิตใจ ๔) ยุทธศาสตร์การวิจัยด้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในด้านการเป็นประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน และ ๕) ยุทธศาสตร์การวิจัยด้านการสร้างความเข้าใจภาคประชาชนในการเป็นประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน รวมทั้งมีการกำหนดเป้าประสงค์ของยุทธศาสตร์ ๕ เป้าประสงค์ ประกอบด้วย ๑) สร้างงานวิจัยที่ได้รับการยอมรับและนำไปใช้ได้จริงในภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ๒) สร้างงานวิจัยที่ได้รับการยอมรับและนำไปใช้ได้จริงกับหน่วยงาน องค์กร ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข แก้ไขปัญหาภายในภูมิภาคโดยสันติวิธี และยึดมั่นในหลักความมั่นคงรอบด้าน ๓) สร้างงานวิจัยที่ส่งเสริมความร่วมมือด้านการศึกษาและการวิจัยด้านวัฒนธรรมกับสถาบันการศึกษาทั้งในและต่างประเทศ ให้เห็นความงดงามสุนทรีย์ของชีวิตสังคมและวัฒนธรรมของกันและกัน ๔) สร้างงานวิจัยที่สร้างความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และ ๕) สร้างงานวิจัยที่ได้รับการยอมรับและนำไปใช้ได้จริงในภาคประชาชน

นอกจากนี้ เพื่อให้ยุทธศาสตร์การวิจัยรายประเด็นด้านการเป็นประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่กำหนดขึ้นมีการนำไปสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ จึงมีการกำหนดผลผลิต ผลลัพธ์ ตัวชี้วัด เป้าหมาย กรอบเวลา และแนวทางการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์/กลยุทธ์การวิจัย รวมทั้งแนวทางการติดตามและประเมินผลที่ชัดเจนเป็นรูปธรรมไว้ด้วย

ยุทธศาสตร์การวิจัยรายประเด็นด้านการเป็นประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (พ.ศ. ๒๕๕๖-๒๕๕๙)

๑. หลักการและเหตุผล

๑.๑ ความเป็นมาของงานวิจัยด้านการเป็นประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ยุทธศาสตร์การวิจัยรายประเด็นด้านการเป็นประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community : AEC) กำหนดมาจากนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ ๘ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙) ยุทธศาสตร์ประเทศ (Country Strategy) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙) นโยบายรัฐบาล (นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี) และยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปี ๒๕๕๕-๒๕๕๗ โดยนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ ๘ ที่สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) จัดทำขึ้น ได้ให้ความสำคัญกับการบูรณาการด้านการวิจัยที่สอดคล้องกับแนวนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ควบคู่กับการวิจัยเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการ รวมทั้งมุ่งขึ้นการพัฒนาประเทศอย่างสมดุลและยั่งยืน ด้วยการเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วม นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญการเตรียมความพร้อมเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันของประเทศสำหรับรับมือกับความเสี่ยงและวิกฤตการณ์ที่เกิดขึ้นโดยมิได้คาดการณ์ล่วงหน้าไว้ จึงมีความต้องการผลงานวิจัย องค์ความรู้ และนวัตกรรม เพื่อเป็นข้อเสนอและทางเลือกสำหรับการป้องกัน แก้ไขปัญหาและนำไปสู่การเสริมสร้างและพัฒนาประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๕๘ ตามกำหนดเวลาของการเป็นประชาคมอาเซียน อย่างเป็นทางการด้วย ดังนั้น เพื่อให้เกิดการศึกษาอย่างรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวและเป็นการเตรียมความพร้อมรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของประเทศไทย โดยเฉพาะต่อผลกระทบที่สำคัญและเป็นรูปธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุณภาพ จึงจำเป็นต้องกำหนดยุทธศาสตร์การวิจัยนี้เพื่อให้มีผลงานวิจัย องค์ความรู้ และนวัตกรรม สำหรับเป็นการขึ้นนำการขับเคลื่อนให้เกิดพัฒนาปรับปรุงประเทศให้พร้อมกับการก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในสิ้นปี ๒๕๕๘

การจัดทำยุทธศาสตร์การวิจัยรายประเด็นด้านการเป็นประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เป็นส่วนหนึ่งของภารกิจนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัย ที่เร่งจัดทำเพื่อนำการวิจัยมาสร้างศักยภาพของประเทศไทยในการร่วมมือกับประเทศในกลุ่มอาเซียน ที่เกิดจากการรวมกลุ่มกันเป็นสมาคมของประเทศ ๑๐ ประเทศ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งประกอบด้วย บรูไน กัมพูชา อินโดนีเซีย ลาว มาเลเซีย พม่า ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ไทย และ เวียดนาม ทั้ง ๑๐ ประเทศ เรียกวิถีชีวิตในพื้นที่ทั้งภูมิภาคว่าเป็นประชาชนบ้านเดียวกัน ซึ่งเรียกกันอย่างเป็นทางการว่า “ประชาคมอาเซียน” หรือ “ASEAN Community : AC” ภายในปี ๒๕๖๓ และต่อมาผู้นำอาเซียนได้ลงนามในปฏิญญาเซบูว่าด้วยการเร่งรัดการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ภายในปี ๒๕๕๘ และเพื่อเร่งรัดเป้าหมายการจัดตั้งประชาคมอาเซียนให้เร็วขึ้นอีก ๕ ปี ซึ่งประชาคมอาเซียนดังกล่าวประกอบด้วยสามเสาหลัก เสาหลักแรก คือ ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community : AEC) มีเป้าหมายให้กลุ่มประเทศในประชาคมอาเซียนเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกัน มีการเคลื่อนย้ายสินค้าและบริการ การลงทุน เงินทุน และแรงงานมีฝีมืออย่างเสรีเพื่อมุ่งให้อาเซียนเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกัน อีกทั้งยังต้องการเพิ่มอำนาจการต่อรองในเวทีการค้าโลก เสาหลักที่สองในการค้าประชาคมอาเซียน คือเสาหลักประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political-Security Community : APSC) และเสาหลักที่สาม คือ เสาหลักประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community : ASCC) ซึ่งการพัฒนาเศรษฐกิจของประชาคมนั้น จะละเลยเรื่องการเมืองและความมั่นคงอาเซียน สังคม และวัฒนธรรมในอาเซียนด้วยกันเองไม่ได้ จึงต้องร่วมกันสร้างความมั่นคง สร้างความเจริญรุ่งเรือง และดำรงวิถีชีวิตอันงดงามในประชาคมอาเซียนไปพร้อมๆ กันด้วย

ทั้งนี้การเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นจากความร่วมมือดังกล่าวส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ ความมั่นคง สังคม และวัฒนธรรม ฯลฯ ต่อประชาชนและภาคส่วนต่างๆ อาทิ ภาคอุตสาหกรรม การค้า และการบริการ เป็นต้น ซึ่งผลกระทบอาจเป็นทั้งโอกาสและภัยคุกคามต่อผู้ผลิต ผู้จัดจำหน่าย ผู้บริโภค ฯลฯ ที่เป็นประชาชนในกลุ่มประชาคมอาเซียน โดยเฉพาะผลกระทบต่อด้านเศรษฐกิจจากการรวมกันเป็น AEC ที่เป็นเรื่องสำคัญที่เป็นรูปธรรมชัดเจนที่สุด เนื่องจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจ อาทิ การผลิต (Production) การบริโภค (Consumption) การกระจาย (Distribution) และการแลกเปลี่ยน (Exchange) เป็นต้น มีขอบข่ายที่กว้างขวาง และมีลักษณะของตลาดผู้บริโภคในกลุ่มประเทศอาเซียนมีสภาพสินค้าที่คล้ายคลึงกับประเทศไทย รวมทั้งมีฐานการผลิตที่อาศัยปัจจัยด้านแรงงานและทรัพยากรทางธรรมชาติเป็นสำคัญเหมือนกัน ประกอบกับ AEC เป็นกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่มีความใกล้ชิดไทยมากที่สุดจากการที่ประเทศสมาชิกหลายประเทศเป็นเพื่อนบ้าน มีพรมแดนติดกัน มีวัฒนธรรมที่คล้ายคลึง มีสินค้าและบริการที่สามารถเสริมซึ่งกันและกันได้ หรือมีสินค้าบริการที่คล้ายคลึงกัน การรวมกลุ่มเศรษฐกิจจะทำให้เกิดตลาดในภูมิภาคที่มีขนาดใหญ่ โดยสามารถนำจุดแข็งของแต่ละประเทศมาเสริมกับจุดแข็งของประเทศไทยเพื่อสร้างประโยชน์สูงสุดในการผลิตส่งออก และบริการ ดังนั้น การรวมกันเป็น AEC ภายใต้ AC จึงมีความสำคัญกับประเทศไทยอย่างมาก

นอกจากนี้ AEC จะส่งเสริมให้ประเทศสมาชิกมีความเป็นเอกภาพและช่วยสร้างอำนาจการต่อรองในเวทีต่างๆ ให้เพิ่มมากขึ้น รวมทั้งจะสนับสนุนให้เกิดการขยายตัวด้านการค้าและการลงทุนของไทยและชาติสมาชิกอื่นๆ เนื่องจากการรวมเป็น AEC จะทำให้เกิดการยกเลิกหรือลดอุปสรรคในการเข้าสู่ตลาด อาทิ อุปสรรคด้านภาษีหรือมาตรการทางการค้าอื่นๆ ที่มีใช้อยู่ เป็นต้น โดยชาติสมาชิก AEC จะแสวงหาความร่วมมือเพื่อลดหรือขจัดอุปสรรคต่างๆ เหล่านี้ และจะส่งเสริมการอำนวยความสะดวกทางการค้าและการลงทุนระหว่างกัน รวมทั้งยังจะทำให้ผู้ประกอบการไทยได้เริ่มปรับตัวและเตรียมความพร้อมพร้อมกับสภาวะแวดล้อมทางเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป และใช้โอกาสที่เกิดจากการลดอุปสรรคทางการค้าและการลงทุนต่างๆ ให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่ โดยเฉพาะสาขาที่ไทยมีความพร้อมและมีขีดความสามารถในการแข่งขันสูง

อย่างไรก็ดี การเข้าสู่ AEC ก่อให้เกิดผลกระทบทั้งที่เป็นโอกาสและภัยคุกคาม แต่เนื่องจากยังไม่มีผลการวิจัยที่ศึกษาไว้อย่างชัดเจนและรอบด้าน โดยเฉพาะผลการวิจัยที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับภาคธุรกิจ อุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (Small and Medium Enterprises : SMEs) และประชาชนของไทย ฯลฯ ซึ่งเป็นทั้งผู้ผลิต ผู้จัดจำหน่าย ผู้บริโภค และเป็นผู้ได้ประโยชน์หรือเสียประโยชน์ ดังนั้น จึงเกิดคำถามหรือข้อสงสัยว่าในการก้าวเข้าสู่ AEC ใครจะได้ประโยชน์และเสียประโยชน์ รวมทั้งหากจะแสวงหาประโยชน์จากโอกาสดังกล่าวจะต้องพัฒนาอะไร อย่างไร แนวทางไหน จึงจะสร้างความแข็งแกร่งที่ยั่งยืนได้สำหรับในส่วนที่เสียประโยชน์ก็จะต้องเร่งปรับตัวอะไรและอย่างไร จึงจะรับมือและสามารถพลิกวิกฤติเป็นโอกาสได้ โดยเฉพาะขั้นตอนการดำเนินการและการปฏิบัติตามในข้อตกลงหรือความผูกพันต่างๆ ที่ประเทศไทยได้ทำไว้กับชาติสมาชิก AEC จะส่งผลดีมากกว่าผลเสียหรือไม่ อย่างไร โดยที่ในปัจจุบันเรื่องดังกล่าวยังขาดการเปิดเผยข้อมูลจึงทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ขาดการรับรู้ มีส่วนร่วม และเกิดความไม่เข้าใจต่างๆ

จากความเป็นมา และความสำคัญข้างต้น ทำให้การวิจัยเกี่ยวกับการเป็นประเทศในประชาคมอาเซียน โดยเฉพาะการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่ตอบโจทย์หรือคำถามต่างๆ ที่ชัดเจน และนำไปสู่การเผยแพร่ให้กับบุคคล องค์กร และสาธารณชนทั่วไป ได้รับรู้และเข้าใจความเป็นไปที่จะเกิดขึ้นสำหรับประเทศนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ ปัจจุบัน “การวิจัย” ถือเป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญในการแสวงหาและพัฒนาคำถามใหม่ๆ ของประเทศ เพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลก และความก้าวหน้าของเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีที่เกิดขึ้น อันจะนำไปสู่การประยุกต์ใช้สำหรับปรับปรุงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในประเทศให้ดีขึ้น ด้วยเหตุนี้ วช. ซึ่งเป็นหน่วยงานด้านการวิจัยและพัฒนาของประเทศ จึงได้จัดทำยุทธศาสตร์การวิจัยรายประเด็นด้านการเป็นประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เพื่อเตรียมความพร้อมในด้านต่างๆ ในการเปิดรับกับการเปลี่ยนแปลง

๑.๒ การวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบันและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับประเด็นการพัฒนาการวิจัยด้านการเป็นประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

การเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอย่างเป็นทางการภายในสิ้นปี ๒๕๕๘ เป็นทิศทางและพัฒนาการที่สำคัญของอาเซียน โดยเฉพาะการรวมเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน หรือ AEC ที่มีเป้าหมายที่สำคัญ คือ มุ่งไปสู่การมีตลาดและฐานการผลิตเดียวกันและมีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน เงินทุน และแรงงานมีฝีมืออย่างเสรี และเพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว ทั้งนี้ ชาติสมาชิกอาเซียนได้ร่วมกันจัดทำแผนงานการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community Blueprint) ซึ่งเป็นแผนงานบูรณาการการดำเนินงานในด้านเศรษฐกิจเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ๔ ด้าน คือ

๑) การเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียว (Single Market and Production Base) โดยจะมีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน และแรงงานมีฝีมืออย่างเสรี รวมทั้งการเคลื่อนย้ายเงินทุนอย่างเสรีมากขึ้น รวมทั้งการส่งเสริมการรวมกลุ่มสาขาสำคัญของอาเซียนให้เป็นรูปธรรม โดยได้กำหนดเป้าหมายเวลาที่จะค่อยๆ ลด หรือยกเลิกอุปสรรคระหว่างกันเป็นระยะ ทั้งนี้ กำหนดเป้าหมายให้ลดภาษีสินค้าเป็นร้อยละ ๐ และลดหรือเลิกมาตรการที่มีใช้ภาษี

๒) การสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของอาเซียน โดยให้ความสำคัญกับประเด็นนโยบายที่จะช่วยส่งเสริมการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ เช่น นโยบายการแข่งขัน การคุ้มครองผู้บริโภค สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา พาณิชยอิเล็กทรอนิกส์ นโยบายภาษี และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน (การเงิน การขนส่ง เทคโนโลยีสารสนเทศ และพลังงาน)

๓) การพัฒนาเศรษฐกิจอย่างเสมอภาค โดยส่งเสริมให้มีการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) และการเสริมสร้างขีดความสามารถผ่านโครงการต่างๆ เช่น ซอร์ริเริ่มเพื่อการรวมตัวของอาเซียน (Initiative for ASEAN Integration : IAI) เป็นต้น เพื่อลดช่องว่างของการพัฒนาทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน

๔) การบูรณาการเข้ากับเศรษฐกิจโลก เน้นการปรับประสานนโยบายเศรษฐกิจของอาเซียนกับประเทศภายนอกภูมิภาค เพื่อให้อาเซียนมีท่าทีร่วมกันอย่างชัดเจน เช่น การจัดทำเขตการค้าเสรีของอาเซียนกับประเทศคู่เจรจาต่างๆ เป็นต้น รวมทั้งส่งเสริมการสร้างเครือข่ายในด้านการผลิต/จำหน่ายภายในภูมิภาคให้เชื่อมโยงกับเศรษฐกิจโลก

ทั้งนี้ การที่ประเทศไทยจะเข้าสู่ประชาคมอาเซียนและประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในสิ้นปี ๒๕๕๘ ส่งผลต่อสถานการณ์ปัจจุบันและก่อให้เกิดแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่เป็นทั้งโอกาสที่ให้ประโยชน์และภัยคุกคามที่ทำให้เกิดผลกระทบต่อประเทศไทย รวมทั้งมีสิ่งท้าทายต่อประเทศไทยในหลายภาคส่วน โดยสรุปได้ ดังนี้

๑) ผลดีของ AEC

- กลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนมีประชากรรวมกว่า ๖๐๐ ล้านคน เป็นการเพิ่มศักยภาพในการบริโภคและเพิ่มอำนาจในการต่อรองในระดับโลก

- การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจก่อให้เกิดการประหยัดต่อขนาด (Economy of Scale) หากมีการผลิตมาก ต้นทุนก็จะต่ำลง

- มีแรงดึงดูดการลงทุนจากประเทศที่อยู่นอกกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนสูงขึ้น

- การรวมกลุ่มของประเทศสมาชิกอาเซียนย่อมดีกว่าประเทศเดียว

๒) ผลกระทบของ AEC

- ต้องเตรียมความพร้อมของทุกภาคส่วนและประชาชนไทยให้ทันและยืดหยุ่นปรับตัวให้รับต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว

- ต้องพัฒนาประชาชนไทยให้มีความสามารถในการใช้ทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร เนื่องจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่ใช้ในการทำงานของอาเซียน และพัฒนาความสามารถในการใช้ภาษาของประเทศสมาชิกอาเซียน
 - ต้องสร้างความรู้ความเข้าใจทางประวัติศาสตร์เชิงบวกและพหุวัฒนธรรมให้แก่ประชาชนไทย เพื่อความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวและลดข้อขัดแย้งในภูมิภาคอาเซียน
 - ต้องผลิตแรงงานให้สามารถแข่งขันได้ในอาเซียนอย่างเร่งด่วน เพื่อเพิ่มโอกาสในการทำงาน และรองรับผลกระทบจากการเคลื่อนย้ายแรงงาน/บริการ คณะกรรมการวิชาชีพ สภาวิชาชีพ
 - ต้องเพิ่มโอกาสในการเป็นศูนย์กลางในภูมิภาค (Hub) โดยอาศัยความได้เปรียบในเชิงภูมิศาสตร์ วัฒนธรรม และจุดแข็งอื่นของประเทศไทย
- ๓) สิ่งท้าทายของ AEC
- การสร้างความรู้ความเข้าใจและความตระหนักเกี่ยวกับ AEC ของภาคส่วนต่างๆ และประชาชนไทย
 - การเตรียมความพร้อมในการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียน และ AEC ในปี ๒๕๕๘ ในด้านต่างๆ เช่น การประเมินผลกระทบด้านต่างๆ และแนวทางการแก้ไขปัญหา และระบบข้อมูลข่าวสารรวมทั้งองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง

๑.๓ ผลงานวิจัยที่เคยมีมาแล้วในอดีต ช่องว่างการวิจัย และประเด็นที่สำคัญของการวิจัยที่เกี่ยวกับงานด้านการเป็นประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่เป็นที่ต้องการของประเทศ

นับตั้งแต่การจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียนหรืออาฟตาเมื่อปี ๒๕๔๖ อาเซียนให้ความสำคัญในการเสริมสร้างความแข็งแกร่งทางเศรษฐกิจร่วมกันอย่างต่อเนื่อง โดยที่ประชุมสุดยอดอาเซียน (ASEAN Summit) ครั้งที่ ๘ เมื่อเดือนพฤศจิกายน ๒๕๔๕ ณ ประเทศกัมพูชา ได้เห็นชอบให้อาเซียนกำหนดทิศทางการดำเนินงานเพื่อมุ่งไปสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกับประชาคมเศรษฐกิจยุโรป (European Economic Community : EEC) ในระยะแรกเริ่ม และเพื่อดำเนินการตามมติดังกล่าว รัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียน (AEM) ได้เห็นชอบให้มีการจัดจ้างบริษัท McKinsey ทำการศึกษาการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของอาเซียน (ASEAN Competitiveness Study) ซึ่งผลการศึกษาได้เสนอแนะให้อาเซียนเร่งรัดการรวมกลุ่มในสาขาอุตสาหกรรม/บริการที่มีศักยภาพ โดยเฉพาะอุตสาหกรรมด้านสินค้าอุปโภค/บริโภคซึ่งมีการค้าระหว่างกันสูงสุด และอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งมีส่วนการส่งออกสูงสุดของอาเซียน ขณะเดียวกันอาเซียนต้องปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานภายในให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ ในการประชุมสุดยอดอาเซียนในปี ๒๕๔๖ ณ เกาะบาหลี ประเทศอินโดนีเซีย ผู้นำอาเซียนได้ออกแถลงการณ์ Bali Concord II เห็นชอบให้มีการรวมตัวไปสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน หรือ AEC ภายในปี ๒๕๖๓ และให้เร่งรัดการรวมกลุ่มเพื่อเปิดเสรีสินค้าและบริการสำคัญ ๑๑ สาขาสำคัญ (Priority Sectors) ได้แก่ การท่องเที่ยว การบิน ยานยนต์ ผลิตภัณฑ์ไม้ ผลิตภัณฑ์ยาง สิ่งทอ อิเล็กทรอนิกส์ สินค้าเกษตร ประมง เทคโนโลยีสารสนเทศและ สุขภาพ ต่อมาได้เพิ่มสาขาโลจิสติกส์ เป็นสาขาที่ ๑๒ โดยผู้นำอาเซียนและรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียนได้ลงนามในกรอบความตกลงและพิธีสารที่เกี่ยวข้องแล้ว และในระหว่างการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ ๑๐ เมื่อเดือนพฤศจิกายน ๒๕๔๗ ณ กรุงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยจะเริ่มมีผลบังคับใช้ปลายเดือนสิงหาคม ๒๕๔๘ ที่ผ่านมา^๑

^๑ กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ URL: http://www.dtn.go.th/index.php?option=com_content&view=article&id=7063:aec&catid=304:aecasean

จากการทบทวนสำหรับงานวิจัยที่ผ่านมา พบว่าส่วนใหญ่เป็นเรื่องเกี่ยวกับด้านผลกระทบที่เกี่ยวกับการค้าและการลงทุน อาทิ อุตสาหกรรมประเภทใดที่จะถูกกระทบจากประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เป็นต้น และมีสำนักวิจัยต่างๆ และสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ได้ทำการวิเคราะห์ในประเด็นดังกล่าวไว้อย่างละเอียด โดยมีสรุปผลการวิจัย คือ อุตสาหกรรมที่ไปได้ดีอยู่แล้ว เช่น เกษตร เกษตรอุตสาหกรรม อาหาร ยานยนต์และชิ้นส่วน ท่องเที่ยว บริการ ซึ่งต่างเป็นจุดแข็งของไทยก่อนการเปิดเสรี จะเป็นภาคส่วนที่ได้เปรียบมากยิ่งขึ้น กรณีการศึกษาในเชิงลึกโดยแยกเป็นรายสาขาลงไปในรายละเอียดเพิ่มเติมพบว่า ข้าว มันสำปะหลัง ยาง น้ำตาล อาหารสัตว์ ไข่ ปลาพ่นากระป๋อง เครื่องใช้ไฟฟ้า (เช่น ตู้เย็น เครื่องปรับอากาศ) อิเล็กทรอนิกส์ วัสดุ ก่อสร้าง แพชั่น ยานยนต์และชิ้นส่วน โรงแรม ท่องเที่ยว โรงพยาบาล บริการสุขภาพและความงาม เป็นสาขาที่น่าจะได้รับประโยชน์ ส่วนสาขาที่จะได้รับผลกระทบ ได้แก่ ชา กาแฟ มะพร้าว ไม้ตัดดอก มันฝรั่ง พริกไทย กระเทียม หัวหอมใหญ่ น้ำมันปาล์ม ถั่วเหลือง โคนม/โคเนื้อ เหล็ก ไทโรคนาคมน คอมพิวเตอร์ การขนส่งทางอากาศ บริการ โลจิสติกส์ อุตสาหกรรมที่ใช้แรงงาน รวมไปถึงภาคการเงิน^๒

นอกจากการวิจัยเกี่ยวกับ AEC แล้ว ยังพบการวิจัยที่เกี่ยวกับเสาหลักด้านประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน และด้านประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน โดยเป็นงานวิจัยที่เกี่ยวกับการศึกษาความพร้อมขับเคลื่อนศักยภาพแรงงาน กระทั่งแรงงาน การเตรียมความพร้อมด้านการศึกษาเพื่อรองรับการเป็นประชาคมอาเซียน รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคง ในการเป็นประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ดังนั้น ช่องว่างการวิจัยในด้านประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจึงเป็นเรื่องของบูรณาการความร่วมมือให้กับภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนของไทยในการเป็นประเทศผู้นำในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน รวมทั้งนอกจาก AEC ควรส่งเสริมการวิจัยเชิงปฏิบัติการที่ก่อให้เกิดความร่วมมือกันด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมในประเทศประชาคมอาเซียนโดยครอบคลุมทั้ง ๓ เสาหลัก

๑.๔ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและจุดแข็งจุดอ่อนในประเด็นการพัฒนาและการวิจัยด้านยุทธศาสตร์รายประเด็นด้านการเป็นประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่เป็นที่ต้องการของประเทศ

วช. ได้ดำเนินการศึกษาบริบทการพัฒนาประเทศที่จะมีผลกับการเป็นประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยเฉพาะ AEC มีการจัดประชุม ๒ ครั้ง ซึ่งสามารถนำมาวิเคราะห์ปัจจัยภายในภายนอก (SWOT Analysis) ร่วมกับฐานข้อมูลการวิจัยที่ผ่านมาเพื่อวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็งของประเทศไทย รวมทั้งโอกาสและภาวะคุกคามจากสิ่งแวดล้อมภายนอกที่เกี่ยวข้องจากการเป็นประเทศใน AEC สำหรับนำไปพิจารณากำหนดตำแหน่งเชิงยุทธศาสตร์ของการวิจัยด้านการเป็นประเทศใน AEC โดยมีรายละเอียดของผลการวิเคราะห์ ดังนี้

๑) จุดแข็ง (Strengths)

ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ ๒ ของนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ ๘ ให้มีความสำคัญกับการสร้างศักยภาพและความสามารถในการพัฒนาทางเศรษฐกิจ และส่งเสริมให้มีการสร้างสรรค์องค์ความรู้เพื่อรองรับการก้าวสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ประกอบกับ ณ ปัจจุบันประเทศไทยมีหน่วยงานวิจัยที่มีศักยภาพเพิ่มขึ้น อาทิ สำนักงานวิจัยและพัฒนาการทางทหาร กองทัพบก (สวพ.ทบ.) สำนักงานวิจัยและพัฒนาการทางทหารกองทัพอากาศ (สวพ.ทอ.) ศูนย์วิจัยและพัฒนาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีการบินและอวกาศกองทัพอากาศ (ศวอ.ทอ.) ศูนย์วิจัยและพัฒนาการทหาร กรมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีกลาโหม สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (สนช.) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) กระทรวงวิทยาศาสตร์และ

^๒ กอบศักดิ์ ภูตระกูล "อนาคตเศรษฐกิจไทย" <http://www.bangkokbiznews.com/home/detail/politics/opinion/kobsak/-AEC-๒๐๑๕.html>

เทคโนโลยี มูลนิธิส่งเสริมการวิจัยในมหาวิทยาลัยเพื่ออุตสาหกรรมไทย และหน่วยงานที่เป็นสถาบันการศึกษาอีกจำนวนมากด้วย

ด้านวัฒนธรรม ประเทศไทยมีภูมิปัญญาโดยเป็นองค์ความรู้ในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การดำรงชีวิตของคนไทยและเกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ สังคมไทยสามารถดำรงอยู่มาได้อย่างมั่นคงจนถึงปัจจุบัน จึงนับได้ว่าเป็นความงดงามทางวัฒนธรรมของคน ไทย ที่ควรถูกนำขึ้นมาเพื่อถ่ายทอดสู่ประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียนด้วยกัน

ที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ ประเทศไทยตั้งอยู่ศูนย์กลางของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และมี พรมแดนติดกับประเทศเพื่อนบ้านมากที่สุดในภูมิภาค รวมทั้งลักษณะของที่ตั้งทำให้ไทยมีความเสี่ยงภัย ธรรมชาติค่อนข้างต่ำเมื่อเทียบกับเพื่อนบ้านหลายประเทศ

ระดับการพัฒนาประเทศ ประเทศไทยมีการพัฒนาประเทศในระดับที่สูงกว่าประเทศส่วนใหญ่ในอาเซียน โดยประชาชนส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมีจำนวนแรงงานมีฝีมือและบุคลากร ระดับสูงมากพอสมควร รวมทั้งมีระบบสาธารณสุขที่มีคุณภาพได้มาตรฐานและสามารถให้บริการได้อย่างทั่วถึง ตลอดจนมีโครงสร้างพื้นฐานที่ได้รับการพัฒนาค่อนข้างมากโดยเฉพาะถนน ขณะที่ด้านโครงสร้างเชิงสถาบัน กฎหมายและระเบียบ สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ มีการพัฒนามากพอสมควร และเงินบาทได้รับการยอมรับ จากประเทศเพื่อนบ้านทำให้การค้าขายแดนสามารถซื้อขายเป็นเงินบาทได้

ขนาดเศรษฐกิจและตลาดของประเทศ ประเทศไทยมีเศรษฐกิจไทยใหญ่เป็นอันดับสอง รองจากอินโดนีเซีย มีประชากรจำนวนมาก ใกล้เคียงกับจำนวนประชากรของประเทศเมียนมาร์ และเวียดนาม แต่คนไทยมีระดับรายได้และมีกำลังซื้อสูงกว่าประเทศเพื่อนบ้าน นอกจากนี้ไทยมีพื้นที่เพียงพอสำหรับการ พัฒนาและรองรับการลงทุนในภาคการผลิต แตกต่างจากสิงคโปร์ที่มีพื้นที่จำกัด

ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจกับอาเซียน ประเทศไทยมีการส่งออกและนำเข้ากับอาเซียน เป็นมูลค่า ๗.๕ หมื่นล้านเหรียญสหรัฐ ในปี ๒๕๕๓ หรือร้อยละ ๑๕ ของมูลค่าการค้าภายในอาเซียนทั้งหมด นับเป็นอันดับ ๓ รองจากสิงคโปร์และมาเลเซีย นอกจากนี้ไทยยังเกินดุลการค้าต่ออาเซียน ๑.๓๖ หมื่นล้าน เหรียญสหรัฐ เป็นอันดับ ๒ รองจากสิงคโปร์ และเป็นเพียง ๑ ใน ๓ ประเทศที่มีดุลการค้าเกินดุลต่ออาเซียน ซึ่งสะท้อนว่าไทยน่าจะรับประโยชน์จาก AEC โดยเฉพาะในด้านการขยายการส่งออกไปยังอาเซียน

ความเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจโลก เศรษฐกิจไทยมีความเชื่อมโยงด้านการค้าและการลงทุน กับต่างประเทศสูงมาก ระดับการเปิดประเทศ (Degree of Openness) ของไทยสูงถึงร้อยละ ๑๒๙ ของ ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ในปี ๒๕๔๘ การขยายตัวของเศรษฐกิจไทยพึ่งพาการลงทุนจาก ต่างประเทศมาโดยตลอด ไทยจึงมีความพร้อมและประสบการณ์ในด้านการค้าและดึงดูดนักลงทุนต่างประเทศ มากกว่าชาติเพื่อนบ้านหลายประเทศ ดังนั้น การเข้า AEC จะทำให้ประเทศไทยมีโอกาสได้รับประโยชน์จาก การค้าและการลงทุนจากประเทศนอกกลุ่ม AEC มากกว่าประเทศสมาชิก AEC ส่วนใหญ่

๒) จุดอ่อน (Weaknesses)

จากรายงาน The Global Competitiveness Report 2011-2012 โดย World Economic Forum (WEF) ที่สำรวจอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศต่างๆ ๑๔๒ ประเทศ พบว่า อันดับ ความสามารถทางการแข่งขันของไทยปรับลดลง โดยด้านที่เกี่ยวกับสุขภาพและการศึกษาพื้นฐานของ ประชาชน (ได้ลำดับที่ ๘๓) และจากรายงานดัชนีความสามารถด้านภาษาอังกฤษ (EF English Proficiency Index) ปี ๒๐๑๑ ของสถาบันสอนภาษา Education First (EF) ซึ่งเป็นสถาบันสอนภาษาชั้นนำของโลก ดัชนี ดังกล่าวจัดทำมาจากการรวบรวมข้อมูลของประชากรในวัยทำงานกว่า ๒ ล้านคน ใน ๔๔ ประเทศ ที่ ภาษาอังกฤษไม่ได้เป็นภาษาแม่ทั่วโลก พบว่าความสามารถด้านภาษาอังกฤษของเด็กไทยอยู่ในระดับต่ำ เมื่อ เปรียบเทียบเฉพาะประเทศในทวีปเอเชียที่ทำการวิจัยมี ๑๓ ประเทศ ปรากฏว่าประเทศที่มีความสามารถด้าน ภาษาอังกฤษสูงสุด ได้แก่ มาเลเซีย รองลงมา คือ ฮองกง เกาหลีใต้ ญี่ปุ่น ไต้หวัน ซาอุดีอาระเบีย จีน อินเดีย

รัสเซีย อินโดนีเซีย เวียดนาม ไทย คาซัคสถาน ตามลำดับ ซึ่งน่าตกใจมาก เพราะประเทศไทยเป็นประเทศที่ให้ ความสำคัญของภาษาอังกฤษในระดับที่สูงมาก เด็กๆ จะเรียนภาษาอังกฤษตั้งแต่ชั้นประถมจนถึงมหาวิทยาลัย ก็มากกว่า ๑๐ ปี แต่ภาษาอังกฤษของเด็กไทยยังอยู่ในอันดับต่ำกว่าเวียดนาม

ความสามารถด้านการพัฒนาประสิทธิภาพ ปรากฏว่าลำดับของไทยจะอยู่ที่ ๔๓ โดย ปัจจัยที่ทำให้ไทยอยู่ในลำดับที่ค่อนข้างต่ำ คือ ความพร้อมด้านเทคโนโลยี (ได้ลำดับที่ ๘๔) และการศึกษาใน ระดับสูง (ได้ลำดับที่ ๖๒) และส่วนปัจจัยอื่นๆ จัดอยู่กลางในลำดับ ๔๐-๕๐ ทำให้เห็นว่าปัญหาใหญ่ของไทย คือ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาความสามารถทางการแข่งขันทั้งใน ระดับประเทศ อุตสาหกรรม และองค์กร ทั้งนี้ จากรายงานของ International Institute for Management Development 2003 สรุปว่าความสามารถในการแข่งขันนอกจากมาจากปัจจัยการผลิต ๔ ประการ ประกอบด้วย ที่ดิน ทุน ทรัพยากรธรรมชาติ และแรงงานแล้ว การศึกษา นวัตกรรมทางเทคโนโลยี และการ เพิ่มองค์ความรู้พิเศษ นับเป็นปัจจัยสำคัญ รวมทั้งความรู้ด้านเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมใหม่ๆ (งบลงทุนด้าน วิจัยและพัฒนาของไทยเฉลี่ยร้อยละ ๐.๒๔ ของ GDP ซึ่งต่ำกว่ามาเลเซียและสิงคโปร์มาก)

การขาดความเข้าใจและความตระหนัก จากผลการสำรวจของหลายสถาบัน พบว่า สังคมไทยยังขาดความตื่นตัวเกี่ยวกับการเป็น AEC ประชาชนและผู้ประกอบการส่วนใหญ่ยังขาดความ ตระหนักถึงความสำคัญ ผลกระทบ และความจำเป็นในการเตรียมความพร้อม ยกเว้นผู้ประกอบการขนาดใหญ่ หรือหน่วยงานที่ทำธุรกิจกับต่างประเทศอยู่แล้ว โดยการขาดความเข้าใจและความตระหนักดังกล่าวอาจสร้าง ปัญหาให้กับผู้ประกอบการไทย ทำให้ขาดความรู้ความเข้าใจในการใช้ประโยชน์จาก AEC ทำให้เสียโอกาสหรือ พลาดโอกาสที่กำลังจะเปิดออก และทำให้ขาดการเตรียมความพร้อมและไม่สามารถปรับตัวเพื่อรองรับ ผลกระทบจาก AEC ได้ทันเวลา

การไม่รู้จักเพื่อนบ้าน นอกจากคนไทยจะไม่เก่งในการใช้ภาษาอังกฤษซึ่งเป็นภาษาสากล แล้ว คนไทยยังมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับเพื่อนบ้านน้อยมาก ระบบการศึกษาของไทยขาดทางเลือกใน การเรียนรู้ด้านภาษา วัฒนธรรมและเศรษฐกิจประเทศเพื่อนบ้าน ขณะที่สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ก็ไม่เอื้อ ต่อการติดต่อค้าขาย ลงทุน หรือท่องเที่ยวเกี่ยวกับประเทศเพื่อนบ้าน รวมทั้งมีความไม่สะดวกบางด้านในการดำเนิน ธุรกิจ แม้ว่าจากการจัดอันดับ Doing Business ของธนาคารโลก ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ ๑๗ จาก ๑๘๓ ประเทศ (สิงคโปร์อยู่อันดับ ๑ และมาเลเซียอันดับ ๑๘) แต่หากพิจารณาดัชนีบางด้านพบว่ายังเป็นอุปสรรคใน การทำธุรกิจ ได้แก่ “การเริ่มต้นธุรกิจ” ธุรกิจที่เข้ามาลงทุนหรือทำธุรกิจในไทย ต้องติดต่อกับหน่วยงาน ราชการจำนวนมาก มีหลายขั้นตอน และในแต่ละขั้นตอนใช้เวลามาก “การขอสินเชื่อ” ผู้ประกอบการมี ข้อจำกัดในการเข้าถึงสินเชื่อ โดยเฉพาะรายย่อย และต้นทุนทางการเงินของไทยยังค่อนข้างสูง เพราะธุรกิจ สถาบันการเงินของไทยยังมีลักษณะผูกขาดในระดับหนึ่ง ต้นทุนการทำธุรกิจที่สูงขึ้น โดยเฉพาะอัตราค่าจ้าง แรงงานในประเทศไทยที่สูงขึ้น

ขณะที่นักลงทุนทั่วโลกกำลังมองหาแหล่งลงทุนใหม่ที่มีต้นทุนแรงงานต่ำกว่าจีน ทำให้การ ลงทุนในโลกมีแนวโน้มไหลเข้าไปยังเศรษฐกิจเกิดใหม่มากขึ้น เช่น อินโดนีเซีย เมียนมาร์ เป็นต้น นอกจากนี้ ประเทศไทยยังมีสัดส่วนต้นทุนด้านพลังงานและด้านการขนส่งและโลจิสติกส์สูง ดังนั้นในภาวะที่ราคาน้ำมัน โลกมีแนวโน้มสูงขึ้น ไทยจึงมีความเสี่ยงที่จะสูญเสียความน่าสนใจในการเข้ามาลงทุนมากขึ้น

ปัญหาทางการเมืองและการบริหาร ประเทศไทยมีปัญหาทางการเมืองและการบริหาร เช่น ปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง การปฏิวัติและการชุมนุมประท้วง ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันของนักการเมือง และเจ้าหน้าที่รัฐ ซึ่งทำให้ภาคธุรกิจมีต้นทุนแฝงสูงมาก ตลอดจนปัญหาประสิทธิภาพในการบริหารจัดการของ หน่วยงานภาครัฐ เป็นต้น ส่งผลให้การพัฒนาของเศรษฐกิจไทยเป็นไปอย่างเชื่องช้าและต้องหยุดชะงักเป็นระยะๆ

๓) โอกาส (Opportunities)

ประชาคมอาเซียนเป็นตลาดผู้บริโภคสินค้าที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับประเทศไทย และเป็นโครงข่ายฐานการผลิตทั้งด้านแรงงานและทรัพยากรทางธรรมชาติที่เป็นประโยชน์ต่อการขยายการลงทุน AEC นับเป็นการบูรณาการทางเศรษฐกิจที่มีความสำคัญกับไทยมาก เนื่องจากเป็นกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่มีความใกล้ชิดไทยมากที่สุด สมาชิกอาเซียนหลายประเทศเป็นเพื่อนบ้าน มีพรมแดนติดกับไทย มีวัฒนธรรมที่คล้ายคลึง มีสินค้าและบริการที่สามารถเสริมซึ่งกันและกันได้ หรือมีสินค้าบริการที่คล้ายคลึงกัน การรวมกลุ่มเป็น AEC ทำให้เกิดตลาดในภูมิภาคที่มีขนาดใหญ่ โดยสามารถนำจุดแข็งของแต่ละประเทศมาเสริมกับจุดแข็งของไทยเพื่อสร้างประโยชน์สูงสุดในการผลิต ส่งออก และบริการ ซึ่งจะเกิดได้ก็ต่อเมื่อมีการเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิตได้อย่างเสรีมากขึ้น นอกจากนี้ การเป็น AEC จะช่วยให้ประเทศสมาชิกมีความเป็นปึกแผ่นและเสริมสร้างอำนาจการต่อรองในเวทีต่างๆ มากขึ้น รวมทั้งจะช่วยส่งเสริมให้เกิดการขยายตัวในด้านการค้าและการลงทุนของไทย เนื่องจากมีการผลักดันมาตรการต่างๆ เพื่อเป็น AEC จะก่อให้เกิดการยกเลิกหรือลดอุปสรรคในการเข้าสู่ตลาด ไม่ว่าจะเป็นอุปสรรคด้านภาษีหรือมาตรการทางการค้าอื่นๆ ที่มีใช่ว่า เพราะประเทศสมาชิกจะแสวงหาความร่วมมือเพื่อลด/ขจัดอุปสรรคต่างๆ เหล่านี้ รวมถึงอำนวยความสะดวกทางการค้าและการลงทุนระหว่างกัน อีกทั้งยังจะทำให้ผู้ประกอบการไทยได้เริ่มปรับตัวและเตรียมความพร้อมกับสถานะแวดล้อมทางเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไปและใช้โอกาสที่เกิดจากการลดอุปสรรคทางการค้าและการลงทุนต่างๆ ให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่ โดยเฉพาะสาขาที่ไทยมีความพร้อมและมีขีดความสามารถในการแข่งขันสูง

จากรายงาน The Global Competitiveness Report 2011-2012 ดังกล่าว ประเทศไทยมีความแข็งแกร่งทางเศรษฐกิจ (ได้ลำดับที่ ๒๘) ยังนับว่าอยู่ในระดับดี เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศในกลุ่มอาเซียนด้วยกัน จากการรายงานของกระทรวงพาณิชย์เกี่ยวกับผู้ประกอบการส่งออกได้คาดการณ์ว่าการส่งออกในไตรมาสที่ ๓/๒๕๕๕ (กรกฎาคม-กันยายน) จะดีขึ้นร้อยละ ๔๑.๙ ไม่เปลี่ยนแปลงร้อยละ ๓๗.๒ และลดลงร้อยละ ๒๐.๙ ทำให้ดัชนีคาดการณ์ภาวะธุรกิจส่งออก มีค่าเท่ากับ ๖๐.๕ แสดงว่าการส่งออกมีทิศทางที่ดีขึ้น ดังนั้นการร่วมมือกันในประชาคมอาเซียนจะเป็นการเพิ่มโอกาสให้กับประเทศได้ขยายการส่งออกสินค้า

๔) ภาวะคุกคาม (Threats)

แนวโน้มรูปแบบการลงทุนในไทยจากต่างประเทศให้ความสนใจในธุรกิจบริการมากกว่าการลงทุนภาคอุตสาหกรรม ทำให้ในระยะยาวอุตสาหกรรมที่พึ่งพาเงินทุนต่างชาติจะได้รับผลกระทบต่อการขยายตัวได้ โดยกลุ่มธุรกิจบริการที่มีแนวโน้มดีและเป็นกลุ่มธุรกิจที่มีประเทศต่างๆ ให้ความสนใจลงทุนซึ่งมีอัตราเติบโตค่อนข้างสูงและมีการเคลื่อนย้ายฐานการบริการจากประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น สหรัฐอเมริกา และสหภาพยุโรป มาয়ั้งภูมิภาคเอเชียมากขึ้น โดยเฉพาะประเทศกำลังพัฒนาที่สามารถดึงดูดการลงทุนจากต่างชาติมากกว่าภูมิภาคอื่น โดยธุรกิจบริการที่ชาวต่างประเทศสนใจลงทุน คือ บริการด้านการค้นคว้าและวิจัย บริการให้ข้อมูลทางโทรศัพท์ บริการด้านการขนส่งและกระจายสินค้าแบบครบวงจร และบริการด้านการซ่อมบำรุง นอกจากนี้ รูปแบบการลงทุนในธุรกิจบริการสาขาการเงินที่มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างขององค์ประกอบประเภทเงินทุนระหว่างการลงทุนในตลาดหุ้นหรือตลาดเงิน (Portfolio Investment) การลงทุนโดยตรง (Foreign Direct Investment : FDI) และการกู้ยืม การเพิ่มบทบาทในทางเศรษฐกิจและการส่งออกเงินทุนของประเทศเกิดใหม่เอเชียตะวันออก (Emerging East Asia) ซึ่งประกอบไปด้วย ไทย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย จีน เวียดนาม รวมถึงการเคลื่อนย้ายเงินทุนไปลงทุนในภาคบริการของประเทศพัฒนาแล้ว โดยแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงของระบบการเงินเป็นสถานการณ์ที่เอื้อประโยชน์แก่นักลงทุน ซึ่งจะดึงดูดนักลงทุนชาวต่างชาติให้หันมาเห็นความสำคัญและเร่งกระจายเม็ดเงินลงทุนไปยังสาขาการเงินมากขึ้น โดยมีสาเหตุมาจากภาคการเงินมีความเป็นเสรีมากขึ้นและธรรมชาติของการลงทุนเพื่อเก็งกำไรในภาคการเงินที่เห็นผลเร็วกว่าภาคอุตสาหกรรมอย่างชัดเจน ดังนั้น หากเปรียบเทียบระหว่างสัดส่วนการลงทุนใน ๓ องค์ประกอบหลัก

คือ การลงทุนโดยตรง (Direct Investment) การลงทุนในตราสารหนี้ (Foreign Borrowing) และการลงทุนในตลาดหุ้นหรือตลาดเงิน (Portfolio Investment) แนวโน้มการลงทุนในภาคอุตสาหกรรมที่แท้จริง (Real Sector) จะเติบโตในอัตราที่คงที่หรือช้าลงจะมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้นในอนาคต จากที่กล่าวมาแล้ว สรุปได้ว่าการลงทุนในภาคอุตสาหกรรม ภาคการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกหลักของประเทศไทย อาทิ ยานยนต์ เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ เครื่องคอมพิวเตอร์ เหล็ก ฯลฯ ที่ล้วนแล้วแต่ต้องพึ่งพาเงินลงทุนจากต่างชาติเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้น หากกระแสของการลงทุนเปลี่ยนแปลงไปดังที่ได้กล่าวในข้างต้นและหากภาคอุตสาหกรรมการผลิตของไทยยังคงต้องพึ่งพาเงินลงทุนจากต่างประเทศเช่นเดิม ไทยก็จะพบอุปสรรคสำคัญในการพัฒนาอุตสาหกรรมการผลิตอย่างแน่นอน

การกำหนดตำแหน่งเชิงยุทธศาสตร์ของการวิจัยของการเป็นประเทศในประชาคมอาเซียน

จุดแข็ง/จุดอ่อน โอกาส/ภาวะคุกคาม	จุดแข็ง (Strengths)	จุดอ่อน (Weaknesses)
โอกาส (Opportunities)	(SO) ประเทศไทยมีวัฒนธรรมและภูมิปัญญาดั้งเดิม มีความได้เปรียบเรื่องที่ตั้งภูมิศาสตร์ ฯลฯ ที่สามารถนำมาเป็นฐานการพัฒนา โดยผ่านการบูรณาการยุทธศาสตร์การวิจัยด้านการสร้างความเข้าใจภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน เพื่อให้ได้รับประโยชน์จากการเป็นประเทศใน AEC	(WO) ความสามารถของประเทศและการพัฒนาประสิทธิภาพ โดยเฉพาะด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และสร้างองค์ความรู้ของไทยมีจำกัด ดังนั้น จำเป็นต้องใช้ยุทธศาสตร์การวิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ ทักษะมนุษย์ และการรู้จักเข้าใจประเทศเพื่อนบ้าน สำหรับเตรียมความพร้อมเข้าสู่ AEC
ภาวะคุกคาม (Threats)	(ST) แนวโน้มรูปแบบการลงทุนของต่างประเทศที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้อุตสาหกรรมที่ต้องพึ่งพาเงินทุนจากต่างประเทศได้รับผลกระทบ ขณะที่ภาคบริการซึ่งมีแนวโน้มดี หากสามารถนำจุดแข็งมาพัฒนาศักยภาพ โดยมีแนวคิด รูปแบบ และวิธีการความร่วมมือกับต่างประเทศที่เหมาะสม	(WT) ความสามารถในการแข่งขันของไทยลดลง การขาดความเข้าใจและความสำคัญของ AEC การไม่รู้จักประเทศเพื่อนบ้าน การมีปัญหាការเมืองและการบริหาร ขณะที่แนวโน้มรูปแบบการลงทุนในไทยของต่างประเทศเปลี่ยนจากภาคอุตสาหกรรมเป็นภาคบริการ ทำให้อุตสาหกรรมที่ต้องพึ่งพาเงินทุนจากต่างประเทศได้รับผลกระทบ

๑.๕ นโยบายและยุทธศาสตร์ซึ่งเป็นที่มาของยุทธศาสตร์การวิจัยรายประเด็นด้านการเป็นประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่เป็นที่ต้องการของประเทศ

วช. ได้จัดทำนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ ๘ เพื่อมุ่งเน้นให้เป็นแนวทางในการดำเนินการวิจัยของหน่วยงานวิจัยต่างๆ และใช้เป็นกรอบทิศทางการวิเคราะห์ตรวจสอบข้อเสนอการวิจัยของหน่วยงานภาครัฐที่เสนอของงบประมาณประจำปีตามมติคณะรัฐมนตรี โดยสอดคล้องกับสถานการณ์ของประเทศบนพื้นฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและยุทธศาสตร์การวิจัยระดับภูมิภาค รวมทั้งความต้องการของพื้นที่ นโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ ๘ เน้นการบูรณาการด้านการวิจัยที่สอดคล้องกับแนวนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ควบคู่กับการวิจัยเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาประเทศอย่างสมดุลและยั่งยืน โดยให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม ทั้งนี้ กรอบการดำเนินงานวิจัยจะเน้นงานวิจัยที่สอดคล้องกับนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ ๘ โดยมีการจัดลำดับความสำคัญและความจำเป็นของการวิจัยที่สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาประเทศ บนพื้นฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และมีจุดเน้นที่สอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลงและภาวะความเสี่ยงในเชิงเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต ในขณะที่งบประมาณการวิจัยจะกระจายไปยังหน่วยงานต่างๆ รวมทั้งในภูมิภาค และมีกลไกกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานวิจัยในส่วนกลางและในส่วนภูมิภาค อันจะนำไปสู่การสร้างเครือข่ายการวิจัยและพัฒนา การพัฒนาศูนย์กลางการวิจัยเฉพาะทาง และการพัฒนาบุคลากรการวิจัยร่วมกัน ซึ่งการดำเนินนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติฉบับที่ ๘ จะมีความเป็นเอกภาพและมีประสิทธิภาพ โดยมีการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ

วิสัยทัศน์การวิจัยของชาติ คือ “ประเทศไทยมีและใช้งานวิจัยที่มีคุณภาพ เพื่อการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน”

พันธกิจการวิจัยของชาติ คือ “พัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถในการวิจัยของประเทศให้สูงขึ้น และสร้างฐานความรู้ที่มีคุณค่า สามารถประยุกต์และพัฒนานวัตกรรมที่เหมาะสมและแพร่หลาย รวมทั้งให้เกิดการเรียนรู้และต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้เกิดประโยชน์เชิงพาณิชย์และสาธารณะ ตลอดจนเกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยใช้ทรัพยากรและเครือข่ายวิจัยอย่างมีประสิทธิภาพที่ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม”

นโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ ๘ ประกอบด้วย ๕ ยุทธศาสตร์ โดยยุทธศาสตร์ซึ่งเป็นที่มาของยุทธศาสตร์การวิจัยรายประเด็นด้านการเป็นประเทศในประชาคมอาเซียน คือ ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ ๒ การสร้างศักยภาพและความสามารถในการพัฒนาทางเศรษฐกิจ โดยมีเป้าประสงค์การวิจัย คือ สร้างเสริมองค์ความรู้เพื่อเป็นพื้นฐานสู่การสร้างศักยภาพและความสามารถในการพัฒนาทางเศรษฐกิจอย่างสมดุลและยั่งยืน โดยคำนึงถึงหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มุ่งเน้นการวิจัยเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตทางการเกษตรซึ่งครอบคลุมการสร้างมูลค่าผลผลิตทางการเกษตร ป่าไม้และประมง รวมทั้งการพัฒนาและจัดการองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน และเศรษฐกิจสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน นอกจากนี้ยังมุ่งเน้นการวิจัยเพื่อการพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตทางอุตสาหกรรมและอุตสาหกรรมบริการ ซึ่งครอบคลุมถึงการท่องเที่ยว การพัฒนาด้านพลังงาน โลจิสติกส์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดยคำนึงถึงบทบาทการแข่งขันของประเทศภายใต้การเปลี่ยนแปลง ทั้งในระดับประเทศและระดับนานาชาติ รวมทั้ง สัมพันธภาพกับประเทศเพื่อนบ้าน และสร้างเสริมองค์ความรู้เพื่อรองรับการก้าวสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยดำเนินการบนพื้นฐานของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและมุ่งก่อให้เกิดประโยชน์เชิงพาณิชย์และสาธารณะ ซึ่งมีกลยุทธ์การวิจัย ๘ กลยุทธ์ คาดว่าจะใช้งบประมาณเพื่อการวิจัย รวม ๑๕๒,๓๔๙ ล้านบาท (ร้อยละ ๓๕) และในระดับภูมิภาคอาจมุ่งเน้นในประเด็นการวิจัยยุทธศาสตร์การวิจัย และแผนงานวิจัยที่มีความจำเป็นต้องการผลงานวิจัยในพื้นที่ด้วย

นอกจากนี้ ยุทธศาสตร์การวิจัยรายประเด็นด้านการเป็นประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนให้ความสำคัญกับการบูรณาการด้านการวิจัยให้สอดคล้องกับแนวนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนา

ประเทศ โดยเฉพาะนโยบายของรัฐบาล (นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี) ยุทธศาสตร์การเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ปี ๒๕๕๘ และยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปี ๒๕๕๗ ควบคู่กับการวิจัยเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการเป็นหลัก เพื่อการนำไปใช้ให้เกิดผลทั้งการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาประเทศอย่างสมดุลและยั่งยืน โดยให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วม รวมทั้งคำนึงถึงวิกฤตการณ์ที่เกิดขึ้น ความต้องการผลงานวิจัยและความรู้เพื่อเร่งแก้ไขปัญหาและนำไปสู่การเสริมสร้างและพัฒนาประเทศโดยเร็วเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

๒. วิสัยทัศน์การวิจัย

การวิจัยเพื่อนำประเทศไทยมุ่งสู่การเป็นประเทศผู้นำในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอย่างยั่งยืน

๓. พันธกิจการวิจัย

๓.๑ ส่งเสริมการวิจัยด้านบูรณาการความร่วมมือให้กับภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ในการเป็นประเทศผู้นำในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

๓.๒ ส่งเสริมงานวิจัยเชิงปฏิบัติการที่ก่อให้เกิดความร่วมมือกันด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมในกลุ่มประเทศประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพื่อการเป็นตลาดเดียว

๓.๓ ส่งเสริมงานวิจัยเพื่อการเรียนรู้ภาษา สังคม และวัฒนธรรมในกลุ่มประเทศประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

๓.๔ ส่งเสริมงานวิจัยอื่นๆ ที่สามารถช่วยสร้างความร่วมมือระหว่างประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้

๔. ยุทธศาสตร์/กลยุทธ์การวิจัย

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การวิจัยด้านการสร้างความเข้าใจภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ในการเป็นประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

แผนงานวิจัย ๑ การวิจัยเพื่อศึกษาวิเคราะห์ผลกระทบจากเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่เกี่ยวกับบทบาทและความสำคัญของธุรกิจระหว่างประเทศ รูปแบบและวัตถุประสงค์ในการดำเนินธุรกิจระหว่างประเทศ การบริหารธุรกิจข้ามชาติและการประเมินเลือกประเทศที่จะลงทุน ตลอดจนศึกษาสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจเทคโนโลยี ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมทางการค้า ประชากร การเมืองและกฎหมาย ที่มีผลกระทบต่อกรอบธุรกิจระหว่างประเทศ กลยุทธ์การค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ การจัดการด้านการตลาดระหว่างประเทศ การประสานความร่วมมือเพื่อการแข่งขันในเวทีโลกของธุรกิจในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน การค้าเงินตราระหว่างประเทศและข้อจำกัดในการแลกเปลี่ยนเงินตรา การบังคับและการควบคุมธุรกิจระหว่างประเทศของรัฐบาล และการปรับตัวภายใต้ข้อตกลงว่าด้วยการลงทุนอาเซียน (ASEAN Comprehensive Investment Agreement) ในด้านความคุ้มครองการลงทุนและอำนวยความสะดวกการลงทุนมากขึ้น ตลอดจนศึกษาถึงความเป็นไปได้ของผู้ประกอบการไทยที่จะดำเนินธุรกิจข้ามชาติในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

แผนงานวิจัย ๒ การวิจัยเพื่อสร้างงานวิจัยที่สามารถชี้แนะและเสนอแนะแนวทางการพัฒนาโลจิสติกส์ และการจัดการห่วงโซ่อุปทาน ที่เกี่ยวกับการจัดซื้อวัตถุดิบ การขนส่ง การจัดการสินค้าคงคลัง การส่งมอบสินค้าอย่างมีประสิทธิภาพ สิ่งอำนวยความสะดวกและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการส่งออกและนำเข้าสินค้า ระบบโลจิสติกส์ และกลยุทธ์ของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน บทบาทและความสำคัญของระบบโลจิสติกส์ต่อการพัฒนา และการยกระดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

แผนงานวิจัย ๓ การวิจัยเศรษฐกิจของประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่เกี่ยวกับลักษณะ โครงสร้างภูมิประเทศ ทรัพยากรที่มีอิทธิพลต่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และการเปรียบเทียบสภาพเศรษฐกิจของประเทศสมาชิก ในด้านความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการผลิต การพัฒนาเกษตรกรรม อุตสาหกรรม การค้าระหว่างประเทศ และการลงทุน ปัจจัยที่เป็นตัวนำตลอดจนปัญหาและอุปสรรค รวมทั้งนโยบายเศรษฐกิจที่สำคัญต่อประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในแต่ละประเทศ

แผนงานวิจัย ๔ การวิจัยด้านสินค้าและบริการของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่มีโอกาสและศักยภาพในการแข่งขันกับตลาดโลก รวมทั้งข้อเสนอแนะด้านการลงทุนในสินค้าและบริการทั้งในประเทศไทยและประเทศสมาชิกอื่นของประชาคมอาเซียน

แผนงานวิจัย ๕ การวิจัยด้านกฎหมาย ระเบียบ กฎเกณฑ์ แนวปฏิบัติและบทบัญญัติต่างๆ ที่เกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ทั้งที่มีการใช้บังคับแล้ว และจะมีการบัญญัติขึ้นเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนความร่วมมือตามกรอบของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน อันจะเป็นการเสริมสร้างความเข้าใจ การเตรียมความพร้อม และสร้างความเป็นธรรมให้แก่ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนต่อการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

แผนงานวิจัย ๖ การวิจัยด้านข้อตกลง ข้อยกเว้น ระยะเวลาที่มีผลบังคับใช้ และผลกระทบที่เกิดจากข้อตกลง รวมทั้งโอกาสและความท้าทายต่อภาคการผลิต การดึงดูดการลงทุน และการเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือของไทย โดยข้อตกลงที่สำคัญภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน อาทิ ข้อตกลงการค้าสินค้าอาเซียน กรอบข้อตกลงการค้าบริการอาเซียน (ASEAN Framework Agreement on Services : AFAS) ข้อตกลงการลงทุนอาเซียน การเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือ นอกจากนี้เนื้อหาข้อยกเว้นครอบคลุมความตกลงด้านอื่นๆ ได้แก่ มาตรฐานสินค้าอาเซียน ด้านวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และการเชื่อมโยงอาเซียน รวมทั้งข้อตกลงของอาเซียนกับพันธมิตรทางเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่ ข้อตกลงของเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน ข้อตกลงของเขตการค้าเสรีอาเซียน-อินเดีย และกรอบความร่วมมืออาเซียนบวกสาม

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การวิจัยด้านเตรียมความพร้อมในด้านการเป็นประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน

แผนงานวิจัย ๑ การวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยทางเทคโนโลยี สังคม และวัฒนธรรม ด้วยการสร้างมาตรฐานการออกแบบอาคารเขียว กฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานความปลอดภัยจากภัยพิบัติ

แผนงานวิจัย ๒ การวิจัยเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของอาเซียนในการเผชิญกับภัยคุกคามความมั่นคงในรูปแบบเดิมและรูปแบบใหม่บนพื้นฐานของการมีความมั่นคงของมนุษย์

แผนงานวิจัย ๓ การวิจัยเพื่อเสริมสร้างควมมีเสถียรภาพทางการเมืองของภูมิภาคอันถือเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และศึกษาอิทธิพลโลกาภิวัตน์ (Globalization) ที่ต้องพิจารณาร่วมกับความสำคัญของท้องถิ่น (Localization) โดยเฉพาะภายใต้ประชาคมอาเซียน

แผนงานวิจัย ๔ การวิจัยเพื่อเสริมสร้างให้ประชาคมอาเซียนมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันที่แน่นแฟ้น และสร้างสรรค์กับประชาคมโลกโดยมีเป้าหมายให้อาเซียนมีบทบาทนำในภูมิภาค

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การสร้างศักยภาพและความสามารถในการดำรงชีวิตผ่านภาษาไทยและภาษาเพื่อนบ้านในประชาคมอาเซียน และสร้างความเข้มแข็งทางความคิดและวัฒนธรรม เพื่อเป็นภูมิคุ้มกันของประชาคมอาเซียน และการสร้างเสริมวัฒนธรรมทางจิตใจ

แผนงานวิจัย ๑ การวิจัยพื้นฐานที่ใช้การศึกษาภาษาไทยและภาษาเพื่อนบ้านในประชาคมอาเซียนในแนววิจนะปฏิบัติศาสตร์ (Pragmatics) การวิจัยแผนที่ทางภาษาของกลุ่มประเทศในประชาคมอาเซียน การสร้างหลักสูตรภาษา การเรียน การสอนภาษาแบบ E-Learning และการใช้วรรณคดีในการเรียนการสอนเพื่อปลูกฝังความสำนึกในคุณค่าของสถาบันหลักทางสังคม

แผนงานวิจัย ๒ การเข้าใจชีวิตและวิถีไทยและอาเซียนผ่านการแปลวรรณกรรม การใช้วรรณกรรมเพื่อสร้างความสมานฉันท์ รวมทั้งวรรณคดีที่มีเนื้อหาเรื่องกำเนิดโลกและมนุษย์กลุ่มแรกของคนในอาเซียน ลักษณะร่วมและลักษณะเด่นของวรรณคดีอาเซียน กลวิธีทางวรรณศิลป์ในวรรณคดีของประเทศในกลุ่มอาเซียนในลักษณะร่วมและแตกต่าง

แผนงานวิจัย ๓ การวิจัยเรื่องประเพณีและความคิดความเชื่อที่สะท้อนจากวรรณคดีของประเทศในกลุ่มอาเซียน การวิจัยฟื้นฟูหลักธรรมทางศาสนา การวิจัยเพื่อแสวงหากิจกรรมทางศาสนาที่เข้าถึงประชาชน และการวิจัยการใช้ศาสนาเพื่อความมั่นคงของประเทศ

แผนงานวิจัย ๔ การวิจัยเพื่อสร้างคุณค่าด้านศิลปกรรมที่ยกระดับคุณภาพชีวิตและความผาสุกของสังคม/ประชาคมอาเซียน เพื่อแสวงหาองค์ความรู้กระบวนการ ประสบการณ์สุนทรีย์ของศิลปกรรมที่เป็นอัตลักษณ์ของสังคม และประสบการณ์สุนทรีย์ของศิลปกรรมร่วมสมัย/ศิลปกรรมหลังสมัยใหม่ รวมทั้งเพื่อสร้างแหล่งเรียนรู้และแหล่งนำเสนอศิลปกรรม

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ การวิจัยด้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในด้านการเป็นประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน

แผนงานวิจัย ๑ การวิจัยเพื่อการสร้างแผนที่วัฒนธรรมในประชาคมอาเซียน

แผนงานวิจัย ๒ การวิจัยเพื่อการสร้างเส้นทางท่องเที่ยวใหม่และความเป็นไปได้ในการจัดการท่องเที่ยว การเชื่อมโยงการท่องเที่ยวระหว่างประชาคมอาเซียน

แผนงานวิจัย ๓ การวิจัยด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เป็นแบบเฉพาะของชนไทย การอนุรักษ์และพัฒนาวัฒนธรรมของชนเผ่าเพื่อการท่องเที่ยว

แผนงานวิจัย ๔ การเตรียมบุคลากรทางวัฒนธรรมเพื่อรับประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน ระบบการรักษาความปลอดภัยในการท่องเที่ยวไทย รวมถึงการศึกษาจุดเด่นด้านอาหาร : อาหารสุขภาพ อาหารสวยงาม อาหารหลากหลายในกลุ่มประชาคมอาเซียน

ยุทธศาสตร์ที่ ๕ การวิจัยด้านการสร้างความเข้าใจภาคประชาชนในการเป็นประเทศในประชาคมอาเซียน

แผนงานวิจัย ๑ การวิจัยเพื่อวิเคราะห์ผลกระทบจากการเข้าร่วมประชาคมอาเซียนในภาคประชาชน

แผนงานวิจัย ๒ การวิจัยเพื่อสร้างคู่มือในการชี้แนะและเสนอแนะแนวทางการร่วมมือกับประชาคมอาเซียนในภาคประชาชน

แผนงานวิจัย ๓ การวิจัยเพื่อพัฒนากิจกรรมการเผยแพร่ข้อมูลข่าวความร่วมมือกับประเทศในประชาคมอาเซียน

๕. เป้าประสงค์ของยุทธศาสตร์/กลยุทธ์การวิจัย

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การวิจัยด้านการสร้างความเข้าใจภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ในการเป็นประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

เป้าประสงค์ สร้างงานวิจัยที่ได้รับการยอมรับและนำไปใช้ได้จริงในภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การวิจัยด้านเตรียมความพร้อมในด้านการเป็นประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน

เป้าประสงค์ สร้างงานวิจัยที่ได้รับการยอมรับและนำไปใช้ได้จริงกับหน่วยงาน องค์กร ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข แก้ไขปัญหาภายในภูมิภาคโดยสันติวิธี และยึดมั่นในหลักความมั่นคงรอบด้าน

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การสร้างศักยภาพและความสามารถในการดำรงชีวิตผ่านภาษาไทยและภาษาเพื่อนบ้านในประชาคมอาเซียน และสร้างความเข้มแข็งทางความคิดและวัฒนธรรม เพื่อเป็นภูมิคุ้มกันของประชาคมอาเซียน และการสร้างเสริมวัฒนธรรมทางจิตใจ

เป้าประสงค์ สร้างงานวิจัยที่ส่งเสริมความร่วมมือด้านการศึกษาและการวิจัยด้านวัฒนธรรมกับสถาบันการศึกษาทั้งในและต่างประเทศ ให้เห็นความงดงามสุนทรีย์ของชีวิตสังคมและวัฒนธรรมของกันและกัน

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ การวิจัยด้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในด้านการเป็นประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน

เป้าประสงค์ สร้างงานวิจัยที่สร้างความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในประชาคมอาเซียน

ยุทธศาสตร์ที่ ๕ การวิจัยด้านการสร้างความเข้าใจภาคประชาชนในการเป็นประเทศในประชาคมอาเซียน

เป้าประสงค์ สร้างงานวิจัยที่ได้รับการยอมรับและนำไปใช้ได้จริงในภาคประชาชน

๖. ผลผลิตและผลลัพธ์ ตัวชี้วัดและเป้าหมาย

๖.๑ ผลผลิต

๑) เชิงปริมาณ คือ รายงานการวิจัยด้านการเป็นประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในภาคองค์กรส่วนท้องถิ่น ภาคราชการ ภาคการศึกษาระดับอุดมศึกษา และภาคธุรกิจ

๒) เชิงคุณภาพ คือ สามารถใช้ผลการศึกษาวิจัยการเป็นประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในภาคองค์กรส่วนท้องถิ่น ภาคราชการ ภาคการศึกษาระดับอุดมศึกษา และภาคธุรกิจ

๖.๒ ผลลัพธ์

มีองค์ความรู้ด้านการเป็นประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในภาคองค์กรส่วนท้องถิ่น ภาคราชการ ภาคการศึกษาระดับอุดมศึกษา และภาคธุรกิจเพิ่มมากขึ้น

๖.๓ ตัวชี้วัด

ภาคองค์กรส่วนท้องถิ่น ภาคราชการ ภาคการศึกษาระดับอุดมศึกษา และภาคธุรกิจ นำผลการศึกษาวิจัยไปประยุกต์ใช้กับส่วนตัวและส่วนรวม

๖.๔ เป้าหมาย

ภาคองค์กรส่วนท้องถิ่น ภาคราชการ ภาคการศึกษาระดับอุดมศึกษา และภาคธุรกิจ มีชีวิตที่ดี จากการใช้อยุทธศาสตร์การวิจัยและพัฒนาของการเป็นประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

๗. หน่วยงานหลักและเครือข่ายที่สำคัญที่เกี่ยวข้อง

๗.๑ หน่วยงานหลัก

- ๑) สำนักงานคณะกรรมการนโยบายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมแห่งชาติ
- ๒) สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข
- ๓) สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (องค์การมหาชน)
- ๔) สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ
- ๕) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
- ๖) สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

๗) สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

๗.๒ หน่วยงานเครือข่ายที่สำคัญ

มหาวิทยาลัยรัฐ เอกชน และ ทั่วประเทศ

๘. แผนงานวิจัยและกรอบเวลา

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การวิจัยด้านการสร้างความเข้าใจภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ในการเป็นประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน กรอบเวลา ช่วง ๑ ปีแรก

แผนงานวิจัย ๑ การวิจัยเพื่อศึกษาวิเคราะห์ผลกระทบจากเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนฯ

แผนงานวิจัย ๒ การวิจัยเพื่อสร้างงานวิจัยที่สามารถชี้แนะและเสนอแนะแนวทางการพัฒนาโลจิสติกส์ฯ

แผนงานวิจัย ๓ การวิจัยเศรษฐกิจของประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียน

แผนงานวิจัย ๔ การวิจัยด้านสินค้าและบริการของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

แผนงานวิจัย ๕ การวิจัยด้านกฎหมาย ระเบียบ กฎเกณฑ์ แนวปฏิบัติและบทบัญญัติ

แผนงานวิจัย ๖ การวิจัยด้านข้อตกลง ข้อยกเว้น ระยะเวลาที่มีผลบังคับใช้ และผลกระทบ

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การวิจัยด้านเตรียมความพร้อมในด้านการเป็นประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน กรอบเวลา ช่วงปีที่ ๑-๒

แผนงานวิจัย ๑ การวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยทางเทคโนโลยี สังคม และวัฒนธรรม

แผนงานวิจัย ๒ การวิจัยเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของอาเซียนในการเผชิญกับภัยคุกคามความมั่นคง

แผนงานวิจัย ๓ การวิจัยเพื่อเสริมสร้างความมีเสถียรภาพทางการเมืองของภูมิภาค

แผนงานวิจัย ๔ การวิจัยเพื่อเสริมสร้างให้ประชาคมอาเซียนมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การสร้างศักยภาพและความสามารถในการดำรงชีวิตผ่านภาษาไทยและภาษาเพื่อนบ้านในประชาคมอาเซียน และสร้างความเข้มแข็งทางความคิดและวัฒนธรรม เพื่อเป็นภูมิคุ้มกันของประชาคมอาเซียน และการสร้างเสริมวัฒนธรรมทางจิตใจ กรอบเวลา ช่วงปีที่ ๒-๓

แผนงานวิจัย ๑ การวิจัยพื้นฐานที่ใช้การศึกษาภาษาไทยและภาษาเพื่อนบ้าน

แผนงานวิจัย ๒ การเข้าใจชีวิตและวิถีไทยและอาเซียนผ่านการแปลวรรณกรรม

แผนงานวิจัย ๓ การวิจัยเรื่องประเพณีและความคิดความเชื่อที่สะท้อนจากรรณคดี

แผนงานวิจัย ๔ การวิจัยเพื่อสร้างคุณค่าด้านศิลปกรรม

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ ยุทธการวิจัยด้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน กรอบเวลา ช่วงปีที่ ๒-๔

แผนงานวิจัย ๑ การวิจัยเพื่อการสร้างแผนที่วัฒนธรรมในประชาคมอาเซียน

แผนงานวิจัย ๒ การวิจัยเพื่อการสร้างเส้นทางท่องเที่ยวใหม่

แผนงานวิจัย ๓ การวิจัยด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

แผนงานวิจัย ๔ การเตรียมบุคลากรทางวัฒนธรรม

ยุทธศาสตร์ที่ ๕ การวิจัยด้านการสร้างความเข้าใจภาคประชาชนในการเป็นประเทศในประชาคมอาเซียน กรอบเวลา ช่วงปีที่ ๓-๔

แผนงานวิจัย ๑ การวิจัยเพื่อวิเคราะห์ผลกระทบ

แผนงานวิจัย ๒ การวิจัยเพื่อสร้างคู่มือในการชี้แนะและเสนอแนะแนวทางการร่วมมือ
แผนงานวิจัย ๓ การวิจัยเพื่อพัฒนากิจกรรมการเผยแพร่ข้อมูล

๙. ปัจจัยแห่งความสำเร็จของยุทธศาสตร์/กลยุทธ์การวิจัย

๙.๑ การสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับความร่วมมือกับกลุ่มประเทศประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพื่อนำไปประยุกต์ได้

๙.๒ การสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่ก่อให้เกิดความร่วมมือกันด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมือง และความมั่นคงในกลุ่มประเทศประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอย่างยั่งยืน

๙.๓ การพัฒนานักวิจัยด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ในกลุ่มประเทศประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และเป็นนักปฏิบัติโดยเรียนรู้และประเมินความร่วมมือกันไปในเวลาเดียวกัน

๑๐. แนวทางการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์/กลยุทธ์การวิจัย

เพื่อขับเคลื่อนให้ยุทธศาสตร์การวิจัยรายประเด็นด้านการเป็นประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่กำหนดขึ้นมีการนำไปสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ จึงมีแนวทางการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ ดังนี้

๑๐.๑ การจัดทำแผนปฏิบัติการ

ต้องมีการกำหนดแผนปฏิบัติการที่ชัดเจนและเป็นระบบ เพื่อกำหนดแนวทาง ขั้นตอน วิธีการ/กิจกรรม และเจ้าภาพผู้รับผิดชอบ เพื่อให้เกิดการแปลงกลยุทธ์และแผนงานวิจัยไปสู่การปฏิบัติเพื่อนำส่งผลผลิตและผลลัพธ์ตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งมีการกำหนดกลไกของการทบทวนและปรับยุทธศาสตร์การวิจัยให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะในกรณีที่มีสถานการณ์ใหม่หรือสถานการณ์ที่แตกต่างจากที่เคยศึกษาไว้ อันจะทำให้ยุทธศาสตร์การวิจัยมีความสอดคล้องกับสถานการณ์และสภาพแวดล้อม รวมทั้งสามารถปฏิบัติและนำส่งผลงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๑๐.๒ การสื่อสารและการประสานงาน

การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การวิจัยรายประเด็นด้านการเป็นประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ต้องเกี่ยวข้องกับภาคส่วน องค์กรและบุคคลจำนวนมากและต่อเนื่องตามกรอบเวลาของยุทธศาสตร์ ดังนั้น เพื่อให้การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้ความสำคัญและจัดให้มีกลไกการสื่อสารและการประสานงานอย่างเป็นระบบ ทั้งถึงและต่อเนื่อง โดยจัดตั้งศูนย์ประสานงาน (Focal Point) ในแต่ละภาคส่วนที่ชัดเจน และสนับสนุนให้มีการสื่อสารและประสานงานเป็นเครือข่ายของแต่ละภาคส่วน (Sector Networking) และข้ามภาคส่วน (Inter-Sector Networking) ซึ่งอาจใช้ประโยชน์จากเครือข่ายออนไลน์ที่พัฒนาเป็นระบบสังคมออนไลน์ (Social Networking) สำหรับการยกระดับความร่วมมือของนักวิจัยในสหวิทยาการ และอำนวยความสะดวกในการติดต่อสื่อสารและประสานงาน รวมทั้งการเผยแพร่ข้อมูล การโต้ตอบ รวมถึงการติดต่อขอข้อมูลการวิจัยระหว่างภาคส่วนได้

๑๐.๓ ความพร้อมด้านทรัพยากร

ความพร้อมด้านทรัพยากร ได้แก่ ความพร้อมด้านบุคลากร ด้านระบบงาน และความพร้อมด้านระบบฐานข้อมูลและสารสนเทศที่ใช้สำหรับการวิจัย บุคลากรที่สนับสนุนการวิจัยต้องมีความรู้และมีจำนวนเพียงพอในการประสานงาน ระบบงานต่างๆ จะต้องมีความคล่องตัวที่เอื้อให้นักวิจัยสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ระบบฐานข้อมูลการวิจัยในปัจจุบันยังมีลักษณะกระจัดกระจายและไม่ทันสมัย ซึ่งเป็นอุปสรรคอย่างมากต่อการวิจัยในอนาคต จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาระบบฐานข้อมูลและสารสนเทศการวิจัยที่

เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนสามารถเข้าถึงและมีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบสารสนเทศและฐานข้อมูลดังกล่าวในขอบเขตที่กำหนด มีการเชื่อมโยงกับฐานข้อมูลการวิจัยขององค์การและภาคส่วนอื่นทั้งภายในและภายนอกประเทศ มีการประมวลผลปัญหาและถอดบทเรียนของการดำเนินงานในรูปแบบต่างๆ เพื่อจะนำไปพัฒนารูปแบบด้านการเป็นประเทศในประชาคมอาเซียนต่อไป

๑๐.๔ วัฒนธรรมการวิจัย

สร้างเสริมวัฒนธรรมการวิจัย เช่น ควรส่งเสริมให้ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และองค์กรต่างๆ ได้มีโอกาสร่วมในการทำวิจัยในส่วนที่เกี่ยวข้องในด้านการเป็นประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ตั้งแต่ขั้นตอนการเริ่มต้นการทำวิจัย โดยอาจร่วมแสดงความคิดเห็นต่อข้อเสนอการทำวิจัย และการร่วมวิจาร์ณและเสนอแนะผลการวิจัย นอกจากนี้การเผยแพร่องค์ความรู้งานวิจัยไปสู่วงกว้างทั้งในประเทศและระดับสากล

๑๑. แนวทางการติดตามและประเมินผล

การขับเคลื่อนให้ยุทธศาสตร์การวิจัยรายประเด็นด้านการเป็นประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน บรรลุวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องมีการติดตามและประเมินผลที่ดีควบคู่ไปด้วย โดยใช้การบริหารจัดการระบบวิจัยซึ่งเป็นกลไกในการติดตามและประเมินผลที่เป็นระบบ ดังนี้

๑๑.๑ การประเมินก่อนดำเนินการวิจัย (Ex-ante Evaluation) เพื่อวิเคราะห์กลั่นกรองข้อเสนอการวิจัยที่เหมาะสมและสอดคล้องตามยุทธศาสตร์การวิจัย

๑๑.๒ การติดตามผลระหว่างดำเนินการวิจัย (Ongoing Evaluation) เพื่อรับทราบปัญหาอุปสรรค ในการดำเนินงานที่เกิดจากการนำยุทธศาสตร์การวิจัยดังกล่าวไปปฏิบัติ ว่าสามารถตอบโจทย์ความต้องการได้อย่างถูกต้องหรือไม่

๑๑.๓ การประเมินผลหลังดำเนินการวิจัย (Ex-Post Evaluation) ของงานวิจัยที่หน่วยงานดำเนินการวิจัยเสร็จสมบูรณ์แล้ว โดยเฉพาะการประเมินผลความคุ้มค่าของการวิจัย เพื่อประเมินผลผลิตและ/หรือผลลัพธ์ของการวิจัยโดยเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย และเป้าประสงค์/ตัวชี้วัดของยุทธศาสตร์การวิจัย